

A-klinikkasäätiön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi vuoden 2026 tuloveroasteikosta sekä tuloverolain ja verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta

Valtionvarainministeriö
VN/11304/2024

A-klinikkasäätiö on vuonna 1955 perustettu yleishyödyllinen päihdehoidon ja riippuvuuksien asiantuntijaorganisaatio, joka kohtaa addiktioiden kanssa eläviä ihmisiä kaikissa olosuhteissa, tekee addiktiotutkimusta sekä tarjoaa tietoa ja vertaistukea digipalvelujensa kautta.

A-Klinikkasäätiö kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi. Kohdistamme lausuntomme esitysluonnoksen lahjoitusvähennyksiä koskeviin kohtiin.

Lahjoitusvähennyksen laajennus ei tavoita sosiaali- ja terveysalan järjestöjä

Pidämme esityksen tavoitetta, kannustaa lahjoituksiin ja näin vahvistaa järjestöjen rahoituspohjaa, erittäin kannatettavana. Esityksen nykyinen rajausta on kuitenkin epäoikeudenmukainen ja ristiriidassa sen tavoitteen kanssa. Suurin osa sosiaali- ja terveysalan järjestöistä jää vähennyskelpoisten lahjoitusten ulkopuolelle, vaikka ne toimivat heikoimmassa asemassa olevien ihmisten tukena.

Sote-järjestöjen toiminta kohdistuu muun muassa mielenterveys- ja päihdeongelmien ehkäisyyn, kuntoutukseen ja sosiaaliseen osallisuuteen: kaikki alueita, joilla tehtävä työ parantaa yhteiskunnan kokonaisterveyttä ja samalla tukee lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia. Tältä osin on kestävämpiä, ettei tämä työ ole vähennyskelpoista, mutta esimerkiksi liikuntajärjestöille tehtävät lahjoitukset ovat.

Yhdenvertaisuus vaarantuu

Esityksessä ehdotetaan, että Verohallinto nimeäisi lahjoitusvähennykseen oikeutetut järjestöt sen perusteella, täyttääkö lahjoituksen käyttötarkoitus esimerkiksi lasten asemaa tukevan tai edistävän tavoitteen. Tämä jättää merkittävän tulkintavastuun yksittäisille viranhaltijoille, mikä lisää riskiä järjestöjen epäyhdenvertaiseen kohteluun.

On tärkeää, että lakiesityksen perusteluihin kirjataan yksiselitteisesti, ettei järjestön nimi, sääntöjen mukainen tarkoitus tai YTJ:n toimialaluokitus saa muodostaa tulkintaperustetta arvioitaessa, kohdistuuko lahjoitus nuorisotyötä tai -toimintaa, liikuntaa, urheilua tai lasten asemaa tukevaan tai edistävään tarkoitukseen.

Nämä muodolliset rekisteritiedot voivat muodostaa liian kategorisen ja todellista toimintaa heikosti heijastavan perusteen myöntää tai evätä järjestölahjoitusten verovähennyskelpoisuutta.

Kannatamme Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunnan (KANE) ja SOSTEn ehdotusta siitä, että oikeus lahjoitusvähennykseen tulisi perustaa yksiselitteisesti siihen, onko järjestöllä rahankeräyslupa. Tämä lähestymistapa on läpinäkyvä, helposti valvottavissa ja nykyisellään jo tarkoin säädelty Poliisihallituksen toimesta. Se myös ehkäisee viranomaisen tulkintakäytännöistä johtuvaa eriarvoista kohtelua järjestöjen välillä.

Hallinnollinen taakka estää pienjärjestöjen pääsyn vähennyskelpoisuuden piiriin

Esityksessä ehdotetaan, että järjestöjen tulisi kerätä lahjoittajien yksilöintitiedot (kuten henkilötunnukset) ja raportoida ne Verohallinnolle vuosittain. Tämä lisää huomattavasti hallinnollista taakkaa ja tietosuojariskejä. Erityisesti pienillä, paikallisesti toimivilla järjestöillä ei ole tähän tarvittavaa resurssia.

Esitämme, että tiedonantovelvollisuus rajataan suurempiin lahjoituksiin ja että velvoitteiden toteuttamistapa tarkistetaan uudelleen esimerkiksi Poliisihallituksen jo käytössä olevien käytäntöjen pohjalta.

Esitys ohjaa lahjoituksia kapeasti ja saattaa heikentää rahoituspohjaa

On mahdollista, että esityksen myötä lahjoitukset siirtyvät niihin kohteisiin, joista saa verovähennyksen. Tämä heikentäisi entisestään monien sote-järjestöjen rahoitustilannetta, erityisesti kun otetaan huomioon valtionavustusten leikkaukset. Sosiaali- ja terveysministeriö on itsekin todennut, että jos lahjoituksia siirtyy vähennyskelpoisten kohteiden suuntaan, voi tämä heikentää niiden sosiaali- ja terveysalan järjestöjen taloudellista tilannetta, jotka jäävät vähennysoikeuden ulkopuolelle.

Yhteenveto ja ehdotukset

A-Klinikkasäätiö esittää, että:

- Lahjoitusvähennysoikeus ulotetaan kaikkiin yleishyödyllisiin järjestöihin, joilla on rahankeräyslupa, ilman rajoittavaa tulkintaa toimialasta.
- Verohallinnon nimeämismenettelystä luovutaan, tai sitä täsmennetään siten, että kaikilla säädösten ehdot täyttävillä toimijoilla on yhdenvertainen mahdollisuus tulla hyväksytyksi.
- Lahjoittajien yksilöintitietojen keräämisvelvollisuus kevennetään tai poistetaan, etenkin pienten lahjoitusten osalta.
- Esityksen vaikutusten arviointia täsmennetään, jotta päätöksenteon perusteet ovat läpinäkyviä ja yhdenvertaisuutta edistäviä.